

Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2010

Urpo Könnömäki

Foton: Göran Forsberg

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfågellarna inventerats under elva år, 2000–2010. Sammanlagt 60 revir av 13 olika arter har noterats 2010 vilket är en liten minskning. I Svartsjö dämma som ligger alldeles intill har inventeringar gjorts i sju år, 2005-2010. Resultatet är lite sämre än fjolårets. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun", sidan 34.

Svartsjöviken

Inledning

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjöviken inventerats, med början 2000. Här ska inventeringsresultaten för det tionde året, 2010 redovisas.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av författaren. Under perioden april - maj 2010 gjordes 5 besök. Som huvudmetod räknas antalet par som bedömdes hävda revir, men iakttagna bon och ungpullar kompletterar observationerna. En svårighet ligger i att skilja rastande fåglar från revirhävdande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen.

Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Häckfågelinventeringen har kompletterats med iakttagelser som rapporterats på Svalan. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1.

De osäkerhetssiffror som anges i det följande är enbart subjektiva bedömningar.

Resultat

Skäggdoppning Ett par hävdade revir och 2 stora ungar noterades.

Knölsvan Ett bo byggdes i södra delen av viken. 5 ungar observerades.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vassen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iakttas i viken. De höll sedan till i Svartsjö Dämme.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca ± 2 par.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning som under 2009. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ± 3 par. Ungarna har förflyttats till Dämmet.

Snatterand Ett par hävdade revir i viken.

Skedand Enstaka fåglar fanns i viken.

Årta Inga fåglar fanns i viken i år.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antalet par (4) haren osäkerhet på ca ± 1 . Ungar sågs i Dämmet.

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjöviken 2003–2010.

Inventerade arter	Revir 2003	Revir 2004	Revir 2005	Revir 2006	Revir 2007	Revir 2008	Revir 2009	Revir 2010	Kommentarer gäller 2010
Skäggdopping	3	2	1	1	1	1	1	1	Två ungar
Knölsvan	1	1	1	1	1	1	1	1	Fem ungar
Grågås	3	3	4	4	3	3	4	3	Tre par med ungar
Kanadagås	7	6	5	6	5	6	5	5	Ungar sågs
Rördrom	1	0	0	0	0	0	0	0	
Gräsand	10	10	10	10	10	9	10	9	Ungar sågs
Kricka	0	0	0	0	0	0	0	0	
Snatterand	0	0	1	1	1	1	0	1	Inga ungar sågs
Skedand	0	0	1	0	1	1	0	0	Enstaka fåglar sågs
Knipa	2	2	3	4	4	3	3	4	Fyra par med ungar
Storskrake	1	1	2	2	3	2	3	3	Tre par med ungar
Vattenrall	2	2	3	3	3	3	3	3	Inga ungar sågs
Sothöna	15	17	15	14	14	13	13	12	Ungar sågs
Tofsvipa	7	6	7	8	8	10	10	10	Ungar sågs
Rödbena	1	0	2	0	1	0	0	1	Parning, inga ungar sågs
Enkelbeckasin	5	5	6	6	7	8	8	7	Svårinventerad
Fiskmås	1	1	1	0	0	0	0	0	
Fisktärna	0	1	0	0	0	0	0	0	
Summa	59	57	62	60	62	61	61	60	
Övriga arter									
Brun kärrhök	1	1	1	1	1	1	1	1	Ett par västra sidan
Gulärla	3	3	5	6	6	7	6	6	Ungar sågs
Ängspioplärka	6	6	6	6	8	8	7	7	
Buskskvätta	5	5	5	5	5	6	8	8	
Gräshoppsång	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sävsångare	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	ca 5	ca 5	ca 5	ca 5	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	
Skäggmes	ca 5	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	Trolig häckning
Sävspurv	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

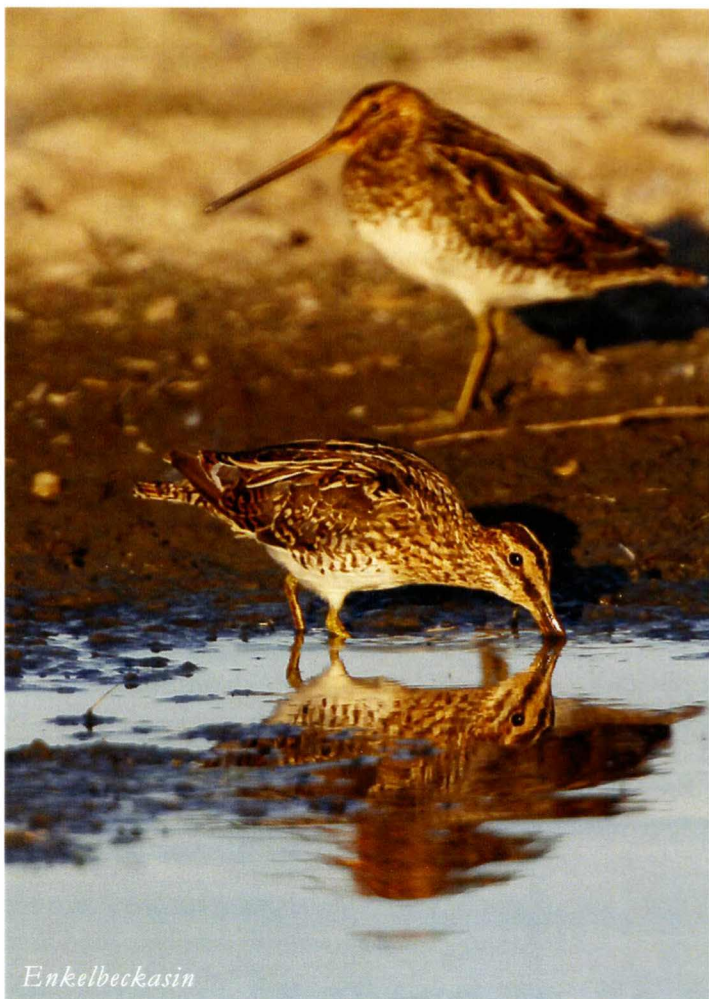
Storskrake Svårt att veta hur många stor-
skrakar som häckar. Tre par med ungar.

Vattenrall Hördes vid dikesmyningarna på
östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Anta-
let par (12) har en osäkerhet på ± 4 .

Tofsvipa Uppskattningsvis 10 par höll till
främst på mader och omgivande betesmark
ker. I vilken utsträckning de häckade är osä-
kert.

Enkelbeckasin

Rödbena Flera fåglar höll till på sydöstra delen av viken parning iakttos.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Brun kärrhök Ett par höll till i området.

Gulärta Uppskattningsvis 6 par fanns på sydöstra sidan. Tre par sågs mata ungar.

Ängspioplärka Oförändrad jämfört med fjolåret.

Buskskvätta Oförändrad jämfört med fjolåret.

Övriga inte inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekommer mera sparsamt. Skäggmets har sporadiskt hörts i vassarna med trolig häckning, ungfåglar sågs 2010.

Kommentarer

Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake, som förekommer rastande på värsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats Svartsjö Dämme har blivit en konkurrerande uppehållsplats för våtmarksfåglarna i området. Många nykläckta ungpullar har vandrat över till Dämnet där födotillgången varit betydligt bättre än bland konkurrerande fiskar i viken.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2010 i Svartsjövikens för tionde året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades 60 stationära par av 13 arter, ett resultat som är i paritet med tidigare år. Talrikast förekommande var sothöna (12 revir), gräsand (9), kanadagås (5) och tofsvipa (10).

Svartsjö dämme

Inledning

Vid häckfågelinventeringen av Svartsjö Dämme har använts sammamethodik som i Svartsjövikens. I tabell 2 redovisas resultatet. Vintern 2010 gick inte slå vegetationen i hela Dämnet. Isen var inte tillräckligt tjockt för att arbetet kunde utföras. Detta gjorde att siktförhållandena var väldigt dåliga under våren och sommaren. Högvatten rådde i Mälaren och också i Dämnet, eftersom vallen mot kanalen inte är tät.

Tabell 2. Antal häckande par/revir eller maximalt observerade kullar knutna till Svartsjö Dämme.

Inventerade arter	Summa 2005	Summa 2006	Summa 2007	Summa 2008	Summa 2009	Summa 2010	Kommentarer 2010
Knölsvan	0	1	1	0	0	0	Ingen häckning
Grågås	7	7	8	8	8	8	Ca. 45 ungar
Kanadagås	5	5	5	5	5	4	Tillfälligt i Dämnet
Gräsand	6	8	8	8	8	8	8 par med ungar
Kricka	0	0	0	0	1	0	
Skedand	2	4	4	2	3	2	Inga ungar sågs
Brunand	1	2	2	1	0	0	Enstaka fåglar sågs
Snatterand	2	4	4	3	4	1	8 ungar
Ärta	1	2	2	0	2	1	Ingen häckning noterad
Knipa	6	7	7	7	7	7	Häckning troligen i parken
Sothöna	8	8	8	8	8	7	7 par med ungar
Tofsvipa	7	7	7	7	7	6	6 par med ungar sågs
Dammsnäppa	1	0	0	0	0	0	Ingen observation.
Rödbena	2	2	1	1	1	0	Enstaka fåglar men inga ungar
Enkelbeckasin	2	4	4	3	3	4	Svärinventerad
M. strandpipare	2	2	2	1	1	1	Ungar sågs
Vattenrall	0		1	2	2	2	Trolig häckning
Fiskmåsar	2	2	1	1	1	1	Ett par på elstolpe
Summa	54	65	67	57	61	52	

I en nyanlagd våtmark blir alltid näringsutbudet stort, åtminstone de första åren. Fortfarande gäller detta i Dämnet, där många ungar av grågås, kanadagås, knipa, sothöna och gräsand kunde ses in i maj – juni.

Vid midsommartid hade vegetationen tagit över en del av vattenytorna i Dämnet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, men de syntes inte så bra. Detta tillstånd rådde också under hösten.

Planer för 2011

Vad som närmast händer i vinter är att vegetationen åter kommer att slås på isen genom kriminalvårdsanstaltens försorg, så att liknande förhållanden som rådde våren 2009 kommer att skapas.

Hoppas att betestrycket kan ökas något genom att betesdjuren släpps ut tidigare på försommaren och får beta så sent som möjligt på hösten. Vi bör då kunna hoppas på lite lägre vegetation och därmed bättre sikt under 2011. Även om bete har etablerats kommer

vinterslätter likt den som har utförts 2009 att vara nödvändig. Hoppas på lika bra isläge 2011 som 2009.

Resultat

Knölsvan Ingen häckning noterad.

Grågås Åtta par med ungar kunde inräknas. Uppemot 100 individer som översomrare.

Kanadagås Som mest fyra par med ungar kunde ses. De stannade relativt kort tid i Dämnet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälarens fjärdar.

Gräsand Som mest räknades åtta kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta kullarna härstammade sannolikt från Svartsjöviken.

Snatterand Flera snatteränder höll till vid Dämnet till och från. En häckningen kunde konstateras.

Skedand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet. Trolig häckning, ungar sågs inte.

Bläsand Några par har uppehållit sig i området på våren – sommaren men det är troligen yngre inte häckande par.

Kricka Mycket svårt att skilja revirhävande från yngre inte häckande men översomrande fåglar.

Årta Ett par uppehöll sig i Dämnet. Inga ungar sågs.

Brunand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet.

Knipa Sju kullar kunde räknas in, säkerligen kom de från häckningar i Svartsjö slottspark men kan även vandra in från längre håll.

Sothöna En av de få större våtmarksarter som

verkligen häckade i Dämnet med sju par. Någon invandring av sothönspar från Svartsjöviken kunde inte märkas. Troligen är sothönsen mycket revirbundna.

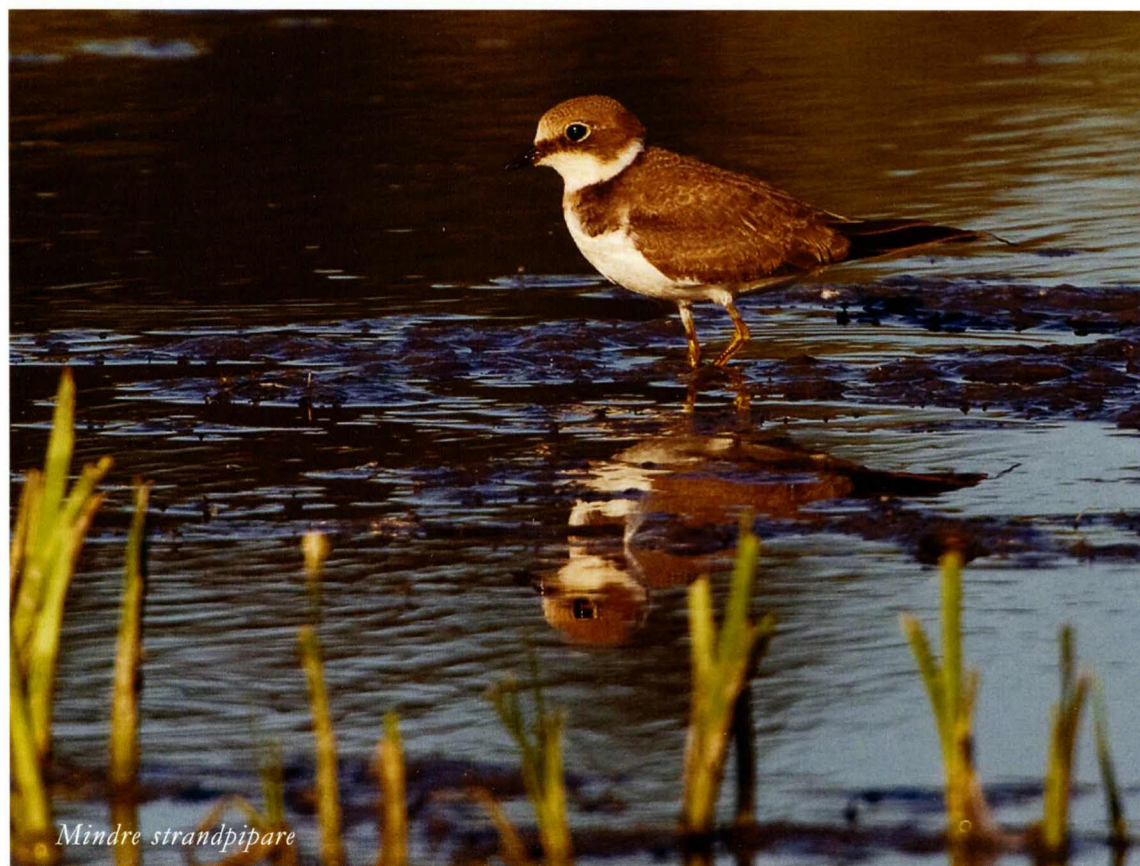
Tofsvipa Uppskättningsvis 6 par etablerade sig i dämnet. Bon och ungar noterades för 5 par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Dammsnäppa Ingen enda observation av dammsnäppa gjordes 2010.

Rödbena Ingen häckning kunde konstateras i Dämnet. Enstaka fåglar spelade.

Enkelbeckasin Svårinventerad. Tre par markerade revir.

Mindre strandpipare Ett par med två ungar.

Mindre strandpipare